

EVİRİM KURAN

TELGRAFTAN TABLETE

Türkiye'nin Beş Kuşağına Bakış

2. BASKI

MUNDI

TELGRAFTAN TABLETE

Türkiye'nin Beş Kuşağına Bakış

EV R İ M K U R A N

Mundi Kitap

Telgraftan Tablete: Türkiye'nin Beş Kuşağına Bakış, Evrim Kuran

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Destek Yayınları, 2018

Can Yayınları'nda 1. basım: 2022

2. basım: Eylül 2022, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Merin Sever

Editör: Önder Abay

Düzelti: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Aslıhan Tanyas / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-625-7491-60-0

MUNDİ KİTAP

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9786257491600

bilgi@mundikitap.com

Mundi Kitap, Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Tic. ve San. A.Ş.'nin tescilli markasıdır.

Sertifika No: 43514

TELGRAFTAN TABLETE

Türkiye'nin Beş Kuşığına Bakış

EVİRİM KURAN

SOSYOLOJİ

Evrim Kuran'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Z Bir Kuşığı Anlamak, 2019

Onlar Götü Buradan, 2021

EVİRİM KURAN, Hacettepe Üniversitesi'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Sabancı Üniversitesi'nde Executive MBA bölümlerinde öğrenim gördü. Harvard Business School'da Davranış Ekonomisi, İnovasyon, Tasarım Düşüncesi eğitimlerinin yanı sıra aynı okuldan Yönetimde Mükemmellik Sertifikası aldı. Evrim Kuran 2000 yılından bu yana kuşak araştırmaları, organizasyonel çekicilik çalışmaları yapıyor, tersine mentorluk programları tasarlıyor. Bankacılık, enerji, hızlı tüketim, ilaç, eğitim, otomotiv, perakende, teknoloji gibi çeşitli sektörlerde pek çok ulusal ve global markanın işveren markası danışmanlığını yapıyor ve işveren markası alanında dünyanın önde gelen araştırma ve danışmanlık şirketi Universum'un Türkiye liderliğini de sürdürüyor. Kuran, 2013 yılından bu yana bölgenin en kapsamlı işveren markası konferanslarından People Make the Brand'in yaratıcısı ve küratörü; ayrıca eğitim alanındaki bir sosyal girişim olan YetGen Koop kurucu üyesi, PER-YÖN – Türkiye İnsan Yönetimi Derneği Gençlik Kurulları temsilcisi, Sabancı Üniversitesi Yönetim Bilimleri Fakültesi ve Yanındayız Derneği Danışma Kurulu üyesidir. Evrim Kuran'ın bu kitabının yanı sıra *Z: Bir Kuşağı Anlamak* ve Türkiye'nin yeni göç neslini incelediği *Onlar Göçtü Buradan* isimli kitapları da Mundi Kitap tarafından yayımlanmıştır. Kuran, halen çeşitli süreli yayınlarda yazıyor ve konferanslara konuşmacı olarak katılıyor.

Tutunmam için kökler veren
Emine ve Ali'ye,
Uçmam için kanatlar takan
Zeliha ve Mehmet'e...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	13
GÜNCELLENMİŞ BASKI İÇİN ÖNSÖZ	15
İLK BASKI İÇİN ÖNSÖZ: BİR KUŞAĞI ANLAMAK	19
BİRİNCİ BÖLÜM: KUŞAK DEDİKLERİ	
Kuşakların Döngüselliği	23
Kuşak Arketipleri	27
Kuşak Çalışmalarında Doğu'dan Yükselen Işık: İbn Haldun	29
Demografik Devrim	31
Kuşak Karakteristikleri	37
İKİNCİ BÖLÜM: SESSİZ KUŞAK	
Sessiz Kuşak Kimdir?	41
Bir Sessiz Kuşak Hikâyesi	42
Arkansas'ın Tezenesi	49
Sessiz Kuşaklarını Yitiren Kurumlar / Kurumsal Uzun Ömürlülük	51
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BEBEK BOMBARDIMANI KUŞAĞI	
Bebek Bombardımanı Kuşağı Kimdir?	55

Bir Bebek Bombardımanı Kuşağı Hikâyesi	57
Kurumlarda 50 Yaş Üstü Çalışanlar	63
BB Döneminden Fütüristik Bakış	65

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: X KUŞAĞI

X'e Bakmadan Önceki Adım: Depolitizasyonu Anlamak.....	71
X Kuşağı Kimdir?	75
İsmin Kaderindir..	78
Bir Kuşağın Unuttuğu Sözcükler.....	81
Toplum Tüftüfleri.....	84

BEŞİNCİ BÖLÜM: Y KUŞAĞI

Kimdir Bu Y'ler?.....	89
Nedir Bu Y Kuşağının Derdi?.....	92
Bir Kelebeğin Kanat Çırtırtığını Hayal Ediyorum	98
Yeni Nesli Ne Yapacağız?.....	101
Y Kuşağı Markalardan Ne İster?.....	105
Çıraftan Ustaya: Y Kuşağı ve Tersine Mentorluk	109
Y Kuşağı Liderliğinde Hikâyecilik	112
Yeni Nesil Çalışana Eski Nesil Ölçek	115

ALTINCI BÖLÜM: Z KUŞAĞI

Z Kuşağı – Oğlum Ali.....	121
Çocuklara Kıymayın Efendiler!	123
Z Kuşağına Hazır mıydık?.....	126
Z Kuşağı İçin Tersyüz Edilmiş Öğrenme.....	130
Çocuklarımızı İnciten Şeyler	132
Dürüstlük Kantini.....	135

TEŞEKKÜR

Bu benim ilk kitabım. Kolayca okumanızı ümit ettiğim bu sayfaları yazmam yıllar, şehirler, ülkeler, kilometreler aldı. Bu kitapta Türkiye'nin yaşayan beş kuşasını, pek çok alan araştırmasının yanı sıra kişisel hikâyelerim üzerinden anlatmaya çalıştım. Kuşak meselesine bir de buradan bakarsak ninelerimizi ve dedelerimizi anlayacağımızı, kızlarımızla ve oğullarımızla anlaşacağımızı düşündüm.

Çünkü sevmek anlamaktır.

Jean-Paul Sartre birisini sevmeye kalkışmayı, bir uçurumun üzerinden sıçramamız gereken âna benzetir. Düşünmeye kalkarsa atlayamaz insan. Bir kitap yazmanın da böyle olduğunu anladım. On yıldan fazladır kuşak araştırmaları yapan, bu alanda makaleler, raporlar yazan, konferanslarda konuşan biri olarak kitap yazmak deneyiminden hep korktum. Yıllarca bu alanda Türkçe bir kaynak olmamasından yakının pek çok insanla tanıştım ve kitap yazmanın gerekliliğine şahsen de inandım. Ancak harekete geçemedim. Çünkü kitap yazmak da bir uçurumun üzerinden sıçramanın gerektiği an gibiymiş meğer...

Bu sebeple ilk teşekkürüm beni o uçurumun kenarına getiren ama orada asla yalnız bırakmayan, bu kitabın oluşum ve gelişim

süreçlerinin tamamında yanımda olan sevgili dostum Önder Abay'a. Kitabın içerik tasarımı aşamasında saatler süren beyin fırtınalarında, genç yaşına sığdırdığı müthiş entelektüel birikimiyle üretim sürecime yadsınamaz katkısı olan Zihni Başsaray da teşekkür etmeden geçemeyeceklerimden.

Teşekkür etmek önemlidir. Bu yüzden oğlum Ali'ye en çok müteşekkir olmayı öğretmek istedim. Öyle de oldu sanıyorum. Bu kitabın konu olan tutkumun peşinde koşarken ondan çaldığım zamanları mesele etmeyen ve yazı masamda beni her gördüğünde, "Bir şeye ihtiyacın var mı?" diye soran oğlum Ali'ye yaşamın ne denli harikulade olduğunu gösterdiği için; büyükbabam halk ozanı Ali Gürbüz'e söze ve müziğe olan aşkı genlerime aktardığı için; 40'ından sonra okuma yazma öğrenen tanıdığım en iyi işkadını anneannem Emine Gürbüz'e sonsuza kadar rehberim olduğu için; babam Mehmet Aksoy'a, annem Zeliha Aksoy'a, kardeşim Erinç Aksoy'a koşulsuz sevgilerinden aldığım tarifsiz kuvvet için; Halil Cibran'a, Nâzım Hikmet'e, Ahmed Arif'e, Cemal Süreya'ya şifalı sözcükleri için; yeryüzünün tüm âşıklarına ve tüm deyişlerine cennet-i âlâyı gösterdikleri için teşekkür ederim.

Siz olmasaydınız yazamazdım.

GÜNCELLENMİŞ BASKI İÇİN ÖNSÖZ

Halil Cibran der ki, “Sarıldığınız bir işin aracılığıyla hayatı sevmek, onun içinin derinliklerinde sakladığı gizeme yakınlaşabilmenizi sağlar. Sevgiyle dolu olarak çalışırsanız, ilkin kendinize, sonra birbirinize, sonra da Tanrı’ya bağlanmış olursunuz. Sevgiyle dolu olarak çalışmak nedir? Dokuduğunuz kumaşı, sanki yalnız en sevdiğiniz kimse giyecekmişçesine yüreğinizden çektiğiniz ipliklerle dokuyabilmek, kurduğunuz yapıyı, sanki içinde yalnız en sevdiğiniz oturacakmışçasına özenle ve sevgiyle kurabilmek, serptiğiniz tohumları ve onun ürünlerini, sanki yalnız en sevdiğiniz yiyecekmişçesine sevgiyle ekip biçebilmek, bütün yaptıklarınıza kendi canınızdan yükselen bir soluk katabilmek...”

Yirmi yıldır –yani bir kuşaktır– kuşaklar üzerine çalışıyorum. Sarıldığım bu iş aracılığıyla hayatı sevdim, yüreğimden çektiğim ipliklerle bu işi dokudum, canımdan yükselen bir soluk katabilmek için çok çalıştım. Araştırdım, dinledim, konuştum, anlattım. Bir gün Önder Abay’la tanıştım. Kuşak merakım ona da bulaştı. “Bunları daha çok insan duymalı, Türkiye kuşaklarını tanımalı,” dedi. *Bavul* dergisinde genel yayın yönetmenim ve hayatta dostum olması kimliklerine bir de bu ve bundan sonraki kitaplarımın editörlüğü eklendi.

İki yıllık bir çalışmanın ardından 2018'in Mayıs'ında *Telgraftan Tablete* en çok elinde görmek istediğim kişiye, bu kitaba sebep tutkunun peşinden koşarken en çok zamanından çaldığım kişiye, Ali'ye ulaştı. "Annem, bir çırpıda okunur bir kitap yazmışsın," dedi; amacım buydu, yüreğime sular serpildi. Ona ve kuşağına daha yaşanır bir ülke ve dünya bırakabilmek için, buraya nereden geldiğimize hep birlikte bakmamız gerekiyor diye yazdım. Yeni kuşaklara hem kökler hem kanatlar verelim diye yazdım.

Telgraftan Tablete benim ilk kitabım. Güncellenmiş baskısı için yeni bir önsöz yazmam gerektiğinde çok düşündüm. 2018 yılında yapılan ilk baskının ardından dört yıl geçti. Eski kitabıma yeni bir söz söylemek üzere masaya oturduğumda son dört yıl gözlerimin önünden film şeridi gibi geçti. Şu kısacık dört yılda ne de çok şey değişti. Her şeyden önce, bu ilk kitabın alt başlığından da anlaşılacağı üzere, kitabı ilk kaleme aldığımda 5 kuşaklı olan ülkemiz ve dünyamız artık tarihte ilk kez 6 kuşağa birden ev sahipliği yapıyor.

Bu kitabın ilk baskısını elime aldığımdan beri Türkiye nüfusu-na 3,9 milyon kişi daha eklendi ve ülkemiz biraz daha yaşlandı. 2018 yılında 32 olan ortalama yaşımız 2021 yılında 33,1'e çıktı. Nüfusun yaş ve cinsiyet yapısında meydana gelen değişimi gösteren grafikler olarak tanımlanan nüfus piramitlerinde yapısal değişim devam etti. Değişen sadece nüfus piramitleri de olmadı; son dört yılda ulusal ve küresel meydan okuyuşlar da biçim değiştirdi.

2018-2022 dönemi Türkiye'nin her bir vatandaşını ciddi anlamda etkileyen döviz ve borç kriziyle tarihe damgasını vurdu. Türk lirasının değer kaybı, ortalama her Türk vatandaşının sözlüğünde enflasyon, stagflasyon, konkordato sözcüklerini olağanlaştırdı. 24 Haziran 2018'de Cumhurbaşkanlığı ve 27. Dönem Milletvekiliği Seçimleri tamamlandı. Temmuzda ise Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi resmen başladı. Aynı günlerde Kapıkule'den İstanbul'a doğru hareket eden yolcu treni Çorlu yakınlarından geçerken yağış nedeniyle rayların altındaki toprak menfezin kayması sonucu trenin beş vagonu devrildi ve kazada 25 kişi öldü, 124 kişi yaralandı. Bu satırları yazdığım günlerde Tekirdağ Çorlu'da 2018'de yaşanan tren kazasında yakınlarını kaybeden yurttaşların adalet arayışı sürüyor.

31 Mart 2019'da ülke genelinde yerel seçimler gerçekleşti. Başta İstanbul ve Ankara olmak üzere Adana, Mersin, Antalya gibi büyükşehirlerde CHP, yönetimi AKP'den devraldı. Mayıs ayına geldiğimizde Yüksek Seçim Kurulu, İstanbul yerel seçimlerini 7'ye karşı 4 oyla iptal etmişti. Bir sonraki seçim 23 Haziran'da gerçekleşti ve Ekrem İmamoğlu belediye başkanı seçildi. 2019, Atatürk Havalimanı'na veda ettiğimiz bir yıl oldu; İstanbul'un yeni havalimanı 29 Ekim'de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından törenle açıldı. Aynı yıl, sadece yeni havalimanı değil, millet bahçeleri de törenlerle açıldı.

2019 Aralık'ında ilk olarak Çin'in Wuhan bölgesinde görülen bir virüsün tüm dünyada her bir bireyin yaşam biçimini dramatik biçimde değiştireceğinin henüz farkında değildik. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından resmî adı SARS-CoV-2 (Şiddetli Akut Solunum Sendromu-Koronavirus-2) olarak belirlenen virüsün neden olduğu hastalığı tanımlamak için COVID-19 terimi kullanılmaya başlandı. 11 Mart 2020 tarihinde ise virüs pandemi, yani küresel salgın hastalık olarak ilan edildi. Bu satırları yazdığım günlerde COVID-19 nedeniyle yaşanan ölümlerin sayısı dünyada 6 milyonu, Türkiye'de ise 95 bini geçmişti. COVID-19 pandemisi 1929'da yaşanan Büyük Buhran'dan sonra en büyük ekonomik durgunluğa yol açan faktör oldu.

2020 sadece pandemi değil, dünya siyasetindeki köklü değişikliklerle de iz bıraktı. Birleşik Krallık Avrupa Birliği'nden ayrıldı. ABD'de 59. başkanlık seçimlerini Trump'a karşı Demokrat aday Joe Biden kazandı. Değişimin rüzgârı 2021'de de esti. Almanya'da 16 yıllık Angela Merkel dönemi sona erdi.

2021 ülkemizde Melih Bulu'nun rektör olarak atanması üzerine Boğaziçi Üniversitesi protestolarıyla başladı. İklim krizi ve sebep olduğu doğal afetler Türkiye'de ve dünyada artarak devam etti. Yurdun 49 farklı yerinde 299 orman yangını meydana geldi; yüz binlerce hektar alan kül olurken sekiz kişi yaşamını yitirdi ve binlerce hayvan can verdi. Yangınlara sel baskınları eklendi. Batı Karadeniz'de sel 82 can aldı.

Yeni baskı için yazdığım bu önsözde, sadece dört yılda hayatlarımızı etkileyen ulusal ve küresel etkileri hatırlatmak istedim. Bun-

ları hatırlatırken kişisel zorlanışları da anımsamadım değil. Son dört yıl bizi yıkmadıysa, sanıyorum ki güçlendirmiştir. Dört yıldır karşılaştığımız bireysel, ulusal ve küresel meydan okuyuşlar dile-
rim bir yaratıcı yıkımın habercisidir.

ABD'nin kurucu babalarından John Adams, bağımsızlık savaşı sırasında karısına bir mektup yazar ve şöyle der: "Ben savaş ve siyasetle uğraşmalıyım ki, çocuklarım matematikle, felsefeyle, denizcilikle, tarımla uğraşabilsinler. Bunlarla uğraşınlar ki, onların da çocukları resimle, şiirle, müzikle, mimariyle uğraşabilsin."

Çocukları felsefeyle, bilimle, tarımla, edebiyatla, müzikle uğraşabilen bir Türkiye hayaliyle...

İLK BASKI İÇİN ÖNSÖZ: BİR KUŞAĞI ANLAMAK

“Bir kuşağın diktiği ağacın gölgesinde öteki kuşaklar serinler.”

Çin atasözü

2000'lerin başı... Bir yandan yüksek lisans yapıyor, bir yandan da bir üniversitede okutman olarak çalışıyorum. Ben de gencim, evet, ama öğrencilerim daha da genç... Ve kesin olarak farklılar. Merak ediyorum, işe girdiklerinde nasıl olacak kurumsal iklim? Kim kimi dönüştürecek? İşte o zaman karar veriyorum ve Y kuşağının organizasyonel çekicilik parametrelerini çalışmaya başlıyorum. O yıllarda kuşak konusu bugünkü kadar popüler değil elbette. “Kuşak mı, o da ne?” diyenlerin yanı sıra kimi akademisyenler, danışmanlar, bazı akıl hocaları tarafından “Bırak bu işleri” diye çıktığım yoldan döndürülmeye çalışıldığım dahi oluyor. Bırakmıyorum.

Çalıştıkça görüyorum ki jenerasyonel sistem müthiş bir mozaik. İçinde sosyoloji, antropoloji, psikoloji, ekonomi bilimlerinden parçalar barındıran harikulade bir araç. Geçmiş anlamaya, geleceği öngörme aracı. Jenerasyon çalışmanın insanı getirdiği en şahane düzlem nedir diye soracak olursanız tereddütsüz şöyle söylerim:

Bir kuşağı anlamak, bir dönemi anlamaktır. Bir dönemi anladığımızda ise paradigmanın kıskacına sıkışmaktan kurtulursunuz ve sizin gibi olmayanları kendinize ait yargılarla değil, onlara ait gerçeklerle görmeyiz mümkün olur. Bu mümkün olduğunda ise dönüşürsünüz. İşte ya da evde... Bir şirket olarak ya da bir birey olarak...

Türkiye Cumhuriyeti'nin 95 yıllık varoluşu, jenerasyonel sistem döngüsüne belirgin biçimde oturuyor. 95 yıllık Cumhuriyet, an itibarıyla beşinci nesli olan Z kuşağını yetiştiriyor. Bugün üç kuşaklı şirketlerimiz var ve BB (1945-1964), X (1965-1979) ve Y (1980-1999) kuşaklarından oluşan organizasyonel iklimde, bir yandan kural+sonuç+süreç kodlarını tek potada eriterek ortak bir dil yaratmaya çalışıyor, bir yandan da 2000'den sonra doğan çocuklarımızı, Z kuşağını yaşama hazırlıyoruz. Mozaiğe her adımda yeni bir renk ve yeni bir doku daha ekleniyor.

Yeni yüzyılın iş dünyasına baktığımızda, kuşkusuz ki insan faktörü her geçen gün artan biçimde en önemli rekabet avantajı olarak ortaya çıkıyor. Ürünlerin, hizmetlerin ve bu ürün/hizmetlere dair kanal ve stratejilerin hızla birbirine benzediği bu "kopyala-yapıştır" dünyada, "yetenek" en temel varlık olarak kendini gösteriyor. Jenerasyonel sistemleri anlamak da, işte bu noktada, şirkete güçlü bir kas daha ekliyor. Jenerasyonları anlamak, organizasyonel sistemdeki mücadele alanlarınızı birdenbire yok etmiyor tabii, ancak belli başlı davranış kalıplarını analiz etme ve anlamlandırmada güçlü bir "lens" rolü görüyor. Bu sebeple de kuşak segmentasyonu iç ve dış müşteri örüntüsünün, karar alma ve ikna motiflerinin genel bir haritasını çıkarabilecek gücü olan bir araç rolü görüyor.

Benim için bir kuşağı anlamak suya atılan taş gibi; etkisi dalga dalga büyüyerek yaşama, geçmişe ve geleceğe dair müthiş bir kavrayış sağlıyor; hoşgörüyü sınırlarımı genişletiyor; zamanın ruhuna yaklaşıyor ve her adımda, yargılayan değil öğrenen olmaya yönlendiriyor. Çünkü bir Çin atasözünde de söylendiği gibi: "Bir kuşağın diktiği ağacın gölgesinde öteki kuşaklar serinler."

BİRİNCİ BÖLÜM

**KUŞAK
DEDİKLERİ**

KUŞAKLARIN DÖNGÜSELLİĞİ

“Her şey birbirine bağlıdır.”

Cloud Atlas filminden

David Mitchell’in aynı isimli romanından Wachowski kardeşler ve Tom Tykwer’in işbirliğiyle sinemaya uyarlanmış, farklı zaman dilimlerinde geçen altı farklı hikâyeyi aynı kurguda birleştiren bir film *Cloud Atlas* [Bulut Atlası]. Döngüsel olarak kendini tekrarlayan insanlık tarihini enfes bir dille anlatan film bize şunu söylüyor: “Yaşamlarımız sadece bize ait değil, başkalarına bağlıyız. Geçmişte ve şu anda, işlediğimiz her suçta ve yaptığımız her iyilikte geleceğimizi yeniden kuruyoruz.”

Strauss ve Howe, jenerasyonel döngüleri fazlara ayırırken geçen yüzyılın en önemli sosyologlarından Talcott Parsons’tan ilham alırlar. Parsons’a göre, ne zaman sosyal düzen ihtiyacı artsa veya azalsa toplum yeni bir faza girer. Bu bakış açısı ile kuşaklar, aşağıdaki fazlarda birbirini takip eden dönemlerin ürünüdürler.

Birinci döngü – Yükseliş: Bu döngüde sosyal düzenin mevcudiyeti de, ona dair talep de yüksektir. “Kâhin” arketipi doğar. Kurum-

lar güçlü, bireysellik zayıftır. Toplum ulaşmak istediği yere kolektif olarak gitmekte kararlıdır. Kurumlara güven vardır.

İkinci döngü – Uyanış: Bu döngüde sosyal düzenin mevcudiyeti kuvvetlidir, ancak düzene dair talep düşüktür. “Göçebe” arketipi doğar. Özerklik artar. Kurumlar eleştirilmeye başlanır; bireysellik güçlenir.

Üçüncü döngü – Çözülme: Bu döngüde sosyal düzenin mevcudiyeti de ona dair talep de zayıftır. “Kahraman” arketipi doğar. Kurumlara inanç zayıflar, toplumsal kargaşa yayılır.

Dördüncü döngü – Kriz: Bu döngüde sosyal düzenin mevcudiyeti zayıftır, ancak düzene dair talep artar. “Sanatçı” arketipi doğar. Yurttaşlık bilinci canlanır. Toplumsal amaç ifade alanı bulmaya başlar.

Bir başka deyişle, kuşak döngülerini tarihsel mevsimlere benzetmek mümkün. Bir uçta kış var, ki buna “kriz” döngüsü diyelim. Bu döngüde toplum, kurumları ve halkın davranışlarını yeniden düzenlemeye odaklı; yani odak dışsal. Kuşakların kışında, toplumsal bir konsensus gerekiyor. Diğer uçta yaz var, ki buna da “uyanış” döngüsü diyelim. Bu döngü yenilenme döngüsü, toplum bireysel değerlere ve kişiye özel davranışlara odaklı. Yani odak içsel. Kuşakların yazında, bireysel etik ortaya çıkıyor. Kriz ve uyanış arasında ise geçiş mevsimleri var: ilkbahar ve güz.

Strauss ve Howe, jenerasyonel döngüde kuşakları arketiplerine, akran kişiliklerine (*peer personality*) ve sosyal olaylara karşı tutumlarına göre kategorize ediyor.

Arketip yaklaşımına göre kuşaklar, yaşadıkları dönemde onlara verilen kısaltma isimler ne olursa olsun, döngüsellik teorisinde Kâhin (*Prophet*), Göçebe (*Nomad*), Kahraman (*Hero*) ve Sanatçı (*Artist*) sıralamasıyla hayata geliyor.

Akran kişilikleri teorisine göre, her arketipin sembolize ettiği belirgin bir akran kişiliği de var. Kâhinler “idealist”, Göçebeler “reaktif”, Kahramanlar “medeni”, Sanatçılar ise “uyumlu” olarak tanımlanıyor.

Kuşaklar, dönemin gerçekliklerine karşı tutumlarına göre ise ikiye ayrılıyor; dominant (baskın) kuşaklar ve resesif (çekinik) ku-

şaklar. Bunlar dönüşümlü olarak dünyaya geliyor. Sebebi çok açık: Kuşak geçişlerini sosyal yaşamdaki gelişimlere veya savaş gibi ani değişimlere verdiğimiz tepkiler belirliyor. Yani tarih kuşakları, kuşaklar da tarihi şekillendiriyor. Yaşam ve zaman arasındaki bu simbiyotik ilişki (yani birlikte varoluş), neden birinin mevsimsel olmasının diğerinin de öyle olmasını gerektirdiğini açıklıyor.

Ortalama 20 yıldan oluşan her kuşak dönemi, yaşamın fazları kadar uzun. Strauss ve Howe, bu fazları aşağıdaki şekilde dörde ayırıyor.

Yaşlılık: 66 yaş ve sonrasını kapsayan bu döneme “hizmetkârlık” dönemi de deniyor. Mentorluk yaptığımız ve donanımımızı arıdıl kuşağa geçirdiğimiz, değerlerimizi aktardığımız dönem.

Orta yaş: 44-65 yaş arası bu döneme “liderlik” dönemi de deniyor. Yönettiğimiz ve öğrettiğimiz, değerlerimizi kullandığımız dönem.

Genç erişkinlik: 22-43 yaş arası bu döneme “eylem” dönemi de deniyor. Çalıştığımız ve aktif yaşama katıldığımız, değerlerimizin test edildiği dönem.

Gençlik: 0-21 yaş arası bu döneme “bağımlılık” dönemi de deniyor. Büyüdüğümüz ve öğrendiğimiz, değerlerimizi edindiğimiz dönem.

Tıpkı bu fazlar gibi, her kuşak dönemi de ortalama 20 yıldan oluşuyor. Her ne kadar kimileri teknolojiye hızlı değişimin kuşak dönemlerini kısalttığını iddia etse de, bu pek mümkün değil. Çünkü yaşam insanlardan oluşuyor ve insan ömrü öngörülebilir bir kronolojiye sahip. Teknolojiye ait öngörülebilir bir kronolojiden bahsetmek ise en azından şimdilik mümkün değil ve bu sebeple kuşak değişimlerinde baz teşkil edemiyor.

Her kuşak döneminin ortak bir sosyal mizacı var. Bu mizaç liderlik stillerini de kaçınılmaz biçimde etkiliyor.

Her kuşak bir sonraki kuşağa belirgin bir sosyal miras bırakıyor. Bu miras, o kuşağın ana donanımı.

Bu modeli Türkiye'nin son dört kuşağı üzerinden incelersek karşımıza şöyle bir tablo çıkıyor:

	BB KUŞAĞI	X KUŞAĞI	Y KUŞAĞI	Z KUŞAĞI
DÖNGÜ	Yükseliş	Uyanış	Çözülme	Kriz
ARKETİP	Kâhin	Göçebe	Kahraman	Sanatçı
AKRAN KİŞİLİK	İdealist	Reaktif	Medeni	Uyumlu
TUTUM	Dominant	Resesif	Dominant	Resesif
LİDERLİK STİLİ	Doğrucu, katı	Pragmatik, tedbirli	Coşkulu, arkadaşça	Sürece odaklı, çoğulcu
ANA DONANIMI	İlkeler, eğitim	Özgürlük, hayatta kalma	Topluluk, teknoloji	Çoğulculuk, sosyal adalet

Evrım Kuran, uzun yıllardır sürdürdüğü kuşak çalışmalarında edindiği bilgi birikimi ve deneyimle Türkiye'nin beş kuşağına bakıyor, bizi bir zaman tünelinden geçirerek yaşanan değişimlere ayna tutuyor.

Cumhuriyet, an itibarıyla beşinci nesil olan Z kuşağını yetiştiriyor. Bugün üç kuşaklı şirketlerimiz var ve bir yandan kuralları-süreçleri-kadroları tek potada eriterek ortak bir dil yaratmaya çalışıyor, bir yandan da 2000'den sonra doğan çocuklarımızı Z kuşağını yaşama hazırlıyoruz. Mozaiğe her adımda yeni bir renk ve yeni bir doku daha ekleniyor.

Benim için bir kuşağı anlamak suya atılan taş gibi; etkisi dalga dalga büyüyerek yaşama, geçmişe ve geleceğe dair muhtş bir kavrayış sağlıyor; hoşgörüyü sınırlarını genişletiyor; zamanın ruhuna yaklaşıyor ve her adımda, yargılayan değil öğrenen olmaya yönlendiriyor. Çünkü bir Çin atasözünde de söylendiği gibi: "Bir kuşağın diktiği ağacın gölgesinde oteki kuşaklar serinler."

Evrım Kuran

MUNDI

mundikitap.com

[mundikitap](https://www.facebook.com/mundikitap)

[mundikitap](https://www.instagram.com/mundikitap)

[mundikitap](https://www.twitter.com/mundikitap)

seri/kuşak

ISBN 978-605-19111-12-0

9 786257 491600